

**Vojaško-civilni odnosi v sloveniji med obema vojnama v okviru crp
»znanje za varnost in mir 2006–2010«**

Vodja: dr. Jurij Perovšek

Trajanje: 01. 06. 2006 do 30. 11. 2007

Izvajanje projekta je bilo usmerjeno v razčlenitev pogledov, ki so jih v Kraljevini SHS/Jugoslaviji o vprašanju družbene vloge in položaja oboroženih sil ter odnosov v njih oblikovali v vseh tradicionalnih slovenskih političnih taborih – katoliškem, liberalnem in marksističnem. Obenem so bili v izvajanje projekta zajeti obravnava odnosa slovenskih intelektualcev do vojaških vprašanj v prvi Jugoslaviji, vloga oboroženih sil v njenem gospodarskem življenju, ter razčlenitev odnosov med slovensko družbo in Vojsko Kraljevine SHS/Jugoslavije ter obratno; slednje je vsebinsko zaobjelo tudi oblikovanje jugoslovanske vojske na slovenskem ozemlju leta 1919 in njeno kapitulacijo aprila 1941.

Izvajanje projekta je pokazalo, da sta katoliški in liberalni tabor sicer kritično, vendar pozitivno gledala na oborožene sile Kraljevine SHS/Jugoslavije in njihovo obrambno vlogo, medtem ko jih je marksistični tabor razumel predvsem kot instrument ohranjanja obstoječe meščanske države. Nadalje je opravljeno raziskovalno delo razkrilo kritičen odnos slovenskih intelektualcev do oboroženih sil, ki se je razvil iz prvotnega navdušenja nad njimi, ter kompleksen razmislek intelektualcev o usodnih preizkušnjah kulture v svetu in doma po izbruhu druge svetovne vojne v Evropi. Glede pogledov gospodarskih krogov na oborožene sile raziskovalni rezultati opozarjajo na njihov pomen za gospodarsko rast v državi in s tem tudi na Slovenskem (predvsem v tekstilni industriji), glede odnosa med slovensko družbo in Vojsko Kraljevine SHS/Jugoslavije ter obratno, pa poudarjajo preplet njihovega pozitivnega in negativnega vidika. Pozitivni je zadeval pomoč vojske civilnemu prebivalstvu na kulturni, družabni in socialni ravni in s tem oboroženim silam naklonjen odnos na Slovenskem; izražala sta ga tudi na narodno-obrambni in domoljubni podlagi utemeljeno sodelovanje posameznikov in z obveščevalno službo Vojske Kraljevine Jugoslavije in naklonjen odnos Vojske Kraljevine SHS/Jugoslavije do Slovencev, ob hkratnem večvrednostnem poudarjanju srbske vojaške tradicije v stikih z njimi. Negativni vidik pa je zadeval spore ob kršitvah javnega reda in miru, v katere so bili zapleteni pripadniki oboroženih sil, ki so do Slovencev pokazali nestrpen odnos, ter zanemarjanje Slovenije v obrambnih načrtih jugoslovanske države. Glede oblikovanja jugoslovanske vojske na slovenskem ozemlju je raziskovalno delo na projektu pokazalo, da ni temu v Sloveniji nihče nasprotoval. Ker pa je bilo njeno oblikovanje izvedeno po vzorcu bivše srbske vojske, se je vrednostni in vojaški sistem Vojske Kraljevine SHS na Slovenskem v prvih letih obstoja jugoslovanske države marsikdaj pokazal kot neprimeren, to pa je povzročalo odpor tako političnih sil kot tudi lokalnih oblasti in prebivalstva.

Raziskovalni projekt je zaokročila razčlenitev doživljanja kapitulacije Vojske Kraljevine Jugoslavije v očeh slovenskih političnih dejavnikov po okupaciji Slovenije leta 1941. Temeljna ugotovitev omenjene razčlembe je, da so vsi tedanji slovenski politični dejavniki kritično sprejeli kapitulacijo jugoslovanske vojske, pri tem pa so posebej izstopali komunisti.

Raziskovalna spoznanja, dobljena na podlagi izvajanja projekta, so predstavljena v Zaključnem poročilu o rezultatih opravljenega raziskovalnega dela na projektu Vojaško-civilni odnosi v Sloveniji med obema vojnama v okviru Ciljnega raziskovalnega programa »Znanje za varnost in mir 2006–2010« z dne 07. 12. 2007 (COBISS.SI-ID 2425460; 145 strani).